ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 149 — Субота, 6 новембар 1954

Мики и Шиља као истраживачи 4

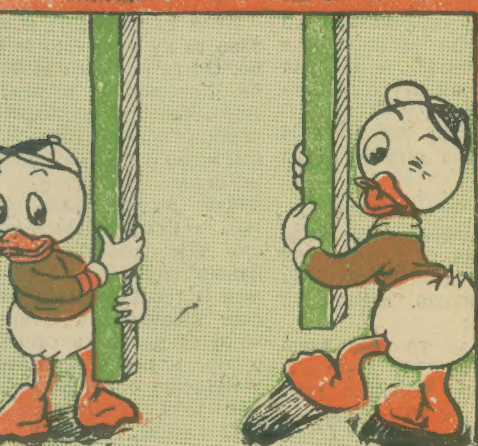

Једна анкета о летећим тањирима

Тема о „летећим тањирима“ испунила је многе ступце читаве светске штампе. Почев од данашњег броја, „Политикин забавник“ донеће неколико чланака о том занимљивом питању. У њима су изнесена мишљења стручњака, затим казивања људи који су ову чудну појаву посматрали са земље, као и авијатичара који су „тањире“ срели у ваздуху.

I

Америчко војно ваздухопловство, које је имало пуне руке посла експериментишући с дириговани ракетама, авионима на млазни погон и изградњом мреже радара, нашло се у лето 1947 пред још једним тугаљивим проблемом — "летећим тањирима"!

Наједном, са свих страна Сједињених Америчких Држава, почели су да стижу извештаји о тајанственим предметима који фантастичном брзином "шишају" преко неба. Мада виновници ових гласова — а међу њима су се налазили и такви искусни познаваоци неба као што су пилоти, затим фармери, па и заменик гувернера државе Ајдахо — нису били у стању да тачно идентификују оно што су видели, они су ипак дали врло занимљиве и убедљиве податке који нису допуштали сумњу у озбиљност њихових извештаја.

Ове тајанствене предмете новине су одмах назвале "летећим тањирима", јер их је један од првих очевидаца упоредио с тањирићима који се стављају под шољу за чај. То име је и остало, мада су доцнији извештаји говорили и о појавама које личе на поклопце, гасне праменове, сребрне доларе, корнете за сладолед, послужавнике и друго.

Пошто су се на небу све чешће појављивали све загонетнији објекти, новине су почеле о томе да пишу чак и у озбиљним уводним чланцима, а претседник САД, као и чланови оба дома америчког Конгреса, били су формално затрпавани писмима у којима су узнемирени грађани тражили објашњење необичних појава. Резултат свега тога био је да је команда ваздухопловства, 22 јануара 1948, успоставила специјалну анкетну комисију којој је стављено у задатак да испитује појаву "летећих тањира".

Ову истрагу, која је у јавности добила назив "Анкета о летећим тањирима", водио је у почетку генерал-потпуковник Бенџамин Чајлдло. Анкета је претстављала чудну мешавину правог детективског испитивања, строгог научног истраживања, психолошког дејствовања на јавно мњење и детаљне анализе једне масовне психозе. Најзад, пошто је у току готово две године испитало и обрадило 375 пријављених случајева, војно ваздухопловство званично је обуставило анкету — али само званично, јер је, уствари, истрага и даље вођена. Закључујући анкету, војно ваздухопловство је саопштило да национална безбедност није доведена у опасност и да "летећи тањири" претстављају појаве које се све своде или на погрешно оцењивање познатих летећих објеката, или на намерно извртање истине, или на благу форму масовне хистерије. Међутим, ни само војно ваздухопловство није било задовољно овим својим објашњењем.

Ускоро после званичног обустављања анкете, један стручњак у Вашингтону разговарао је с бригадним генералом Ернестом Мором, који је тада био шеф тајне обавештајне службе команде војног ваздухопловства. У току разговора, генерал Мор му је учинио четири категорична тврђења, која је очигледно и раније у више махова износио.

— Прво, рекао је он, несумњиво је да Руси немају никакве везе с такозваним летећим тањирима. На то могу да вам се закунем. Друго, ми не експериментишемо ни с каквим тајним новим летећим машинама које би биле узрок целе ове узбуне. Треће, нико озбиљан није, по нашем мишљењу, видео никакву интерпланетарну ваздушну лађу која нам долеће с друге планете. Четврто, ништа до чега смо дошли у истрази нисмо сакрили од јавности.

Прва појава "летећих тањира" примећена је 24 јула 1947 године. Тога дана, по подне, трговачки путник Кенет Арнолд, заступник једног предузећа за израду ватрогасних справа, летео је својим приватним авионом из Чехалиса (држава Вашингтон) у Јакиму, мали град у истој савезној држави. Изненада, Арнолд је приметио неке блештаве светлосне рефлексе. Окренуо је свој авион и на растојању које је по његовој оцени могло да износи око тридесет километара приметио је нешто што му се учинило као група од девет авиона који нису имали репове и летели су у правцу брдовитог ланца Маунт Ренијер. "Њихове сенке сасвим јасно су се оцртавале на снегу", стоји у извештају који је он дао тајној обавештајној служби војног ваздухопловства. У извештају се даље каже:

„... Око осам километара дуг ланац летећих објеката, по облику сличних тањирима, протезао се поред самих планинских врхова. Били су пљоснати... и тако блештали да су се сунчеви зраци одбијали од њих као од каквог огледала“.

Арнолд је даље рекао да је "летеће тањире" посматрао пуна три минута и да су они, по његовој оцени, летели брзином од око 2000 километара на час.

Ваздухопловни стручњаци, салетани унакрсним питањима новинара, потврдили су да се голим оком не може пратити ниједан предмет који на толиком растојању лети брзином коју је навео Арнолд. Штампа је исмејала Арнолдова причања и он се наљутио.

— Нећу више да кажем ниједну реч, па макар видео и десетоспратну зграду како лети кроз ваздух! — говорио је он.

Каубоји 1954 године

Иако је време каубоја, онакво какво је описано у романима са Дивљег Запада, давно прошло, има још младих људи и дечака који мисле да и данас постоје ти „јунаци дивљине“, који се туку са Индијанцима, јуре преријама на својим брзим коњима итд. Али, све то није тако. И њих је, као и све друго, живот изменио, па су се прилагодили новим условима. Уосталом, овде ћемо вам донети једну цртицу о правом каубоју, која ће дати верну слику живота ових људи данас.

*

Велики трг у нашем граду у 11 часова пре подне. Између два пљуска, један човек с разбарушеном косом и лулом у устима, управља малу фотографску камеру на орнаменте Народног музеја. Видећи да га посматрам, он ми се насмеши. Лед је био пробијен:

— Јесте ли ви Енглез?

— Не, Американац.

Но је нестало каравана који иду ка западу. Шта да вам кажем: ја, каубој, нисам у свом животу испалио ниједан метак, нити сам кога ударио песницом. Ми смо мирни људи великих равница. Наравно, увек носимо прописно одело: карирану кошуљу, мараму, чизме и шешир са широким ободом, али то само због тога што ту ношњу стварно волимо. Јер данас авион и аутомобил служе ранчу исто толико колико и коњ. Коњ је добар за мале раздаљине, за прикупљање растурених стада, али кад треба пребројати пет хиљада грла, онда радије седнемо у џип. Иде много брже и има мање могућности да се погреши.

— Онда, — рекох ја, — свршено је с такмичењима вештих јахача, с дивљом јурњавом по месечини и са осталим стварима.

—То је заборављено, — рече Џим Халер, спуштајући празну чашу на сто. — Али, остаје прерија. Никад се каубој неће одрећи љубави према својим широким равницама. Ја, например, често предвече напуштам ранч и одем џипом врло далеко. све док око мене не буду само равница и животиње, а изнад моје главе звездано небо. Онда се испружим на покривач, затворим очи, сањарим и преко свог малог радија слушам како пева Франк Синатра.

Али се небо опет зацрне, а затим поче пљусак. Бежећи од кише, заједно смо отишли да се склонимо у оближњи ресторан.

— Џим Халер, каубој, — претстави ми се он седајући.

Поскочио сам са столице. Каубој! И то прави, правцати! Одмах је моја машта почела грозничаво да ради. Говорио сам збрда-здола о шерифу, о салонима где се састају каубоји, о пуцњу на пијанисту. Причао сам о Индијанцима и крадљивцима стоке, о сукобима коњаника. И док је моје усхићење расло, лице мог саговорника полако је мењало боју. Од ружичастог је постајало црвено. И одједном се Џим Халер грохотом насмеја:

— Ала сте ви смешни! — узвикну он лупајући се по бутинама. — Потсећате ме на ону старицу која је живела у усамљеној кући и употребљавала гас за осветљење, јер није знала да је пронађена електрична струја. — И онда поче да певуши каубојску песму:

> Стара сива кобила није
> више оно што је некад
> била...

Нисам баш био поносан собом. Није требало бити много паметан па видети да сам се крупно преварио. Али, Џим Халер, добричина, нађе речи да ме утеши:

—Верујте да то није ваша грешка. То је због филмова, наших филмова који вам приказују стари Дивљи запад „у конзервисаном стању“. Одавно је нестало каравана који иду ка западу...

Џим Халер се диже:

— А сад, кад познајете каубоје 1954, — рече пружајући ми руку, — наставићу да фотографишем ваш лепи град. — И показујући га једним покретом главе, додаде смешећи се:

— Жалим ако вам ова моја истинита прича буде покварила уживање у каубојским филмовима!

*

Да ли сте знали?

Први Европљанин који је са знао за кукуруз био је Колумбо. Он га је видео 1492 на Куби. Колумбо је о томе оставио забелешку датирану 5 новембра исте године: „Видео сам жито звано махиз“. Постоји, истина, мишљење да су викинзи видели кукуруз још 1002, у Северној Америци, али оно није доказано. Уствари, ближи опис кукуруза објављен је тек 1535, у књизи шпанског природњака Овиједа, у којој се налази и слика кукурузног клипа. Доцније га још детаљније описује Хијероним Бок, 1539, и Леонард Фукс, 1542 године.

Јунаци са „Албатроса“

РОМАН ОД Е. КОРМА

(13)

Ја пожурих да то извршим. Стриц је, стојећи крај прозора, наставио:

— Но, Диме, наш је посао готов. Стари Џим тек што ми је предао Кројтонову ризницу. Шта ти мислиш о овоме?

Ја тек тада спазих у његовим рукама малу кутију од црвеног дрвета и пожурих к њему.

Стриц кврцну кључићем. Кутијица се отвори и ја занемех од изненађења. Била је препуна драгог камења, које се преливало у свим дугиним бојама. Ту је било брилијаната, рубина и смарагда. Крупна зрна бисера тајанствено су се мигољила између заслепљујућег блеска драгог камења. Чинило ми се да и не дишем.

— О, чика-Виче! — излете из мене одушевљен усклик. — То сигурно много вреди?

— Да, Диме, много, — насмеши се он. — У овој кутији лежи огромно богатство, због кога је проливено много крви и суза.

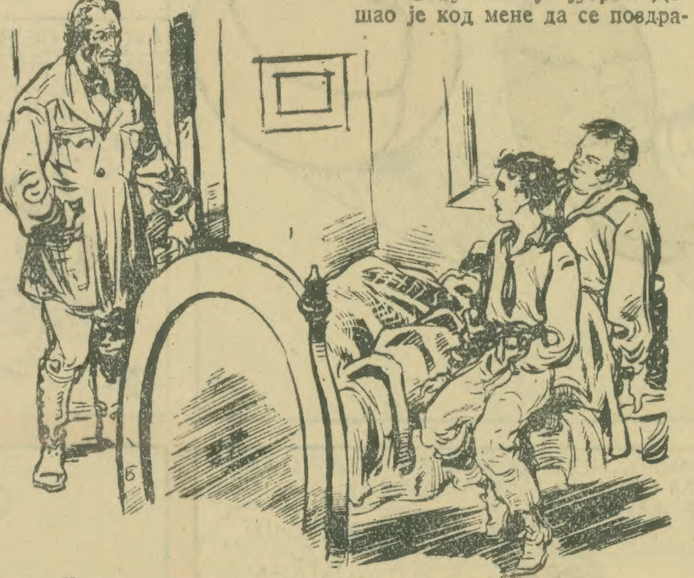
— Па онда, чико, — једва изустих ја, — зар није грех да то узмеш?

— Ко зна, мили мој... Можда и није. Најзад, ја ћу се постарати да га тако употребим да оно опере крв која сад на њему лежи.

Показало се да сам овога јутра преспавао све оно што је било занимљиво видети. Стари Џим уручио је моме стрицу не само кутију с драгоцностима, већ му је казао и где лежи закопано злато. Све се то свршило без мога присуства и ја сам био страшно љут на самог себе. Чика Вик ме је мало утешио обећањем да ће ми показати тајно скровиште.

Шпањолац је одјахао врло рано са слугом. Признајем да ме је његова личност јако занимала, нарочито откако се оно у планини показао као прави јунак. Ја сам био одушевљен његовим подвигом и жалио сам што му на растанку нисам стегао руку.

После доручка посетио сам Мартина. Сиромах, лежао је у постељи, блед и изнемогао. Кад ме угледа, љубазно се насмеши.

— Хвала ти што си ме посетио, Диме. Ти си искрен пријатељ.

Он ми пружи леву руку и ја се са задовољством руковах с њим.

— Шта је, Мартине, рђаво? — упитах га.

— Није добро, Диме. Само, могло је бити и горе. То ме једино теши. Али, од свега је најгоре што треба лежати... А да они мене не оставе овде? — додаде он после краћег ћутања.

Пожурио сам да рањеника умирим, рекавши му да се то никад неће десити.

— Ако затреба, ми ћемо те на носилима пренети, — додао сам да бих га боље уверио. — Ни капетан Болтерс, ни стриц, а ни ја — нико неће дозволити да ти овде останеш.

Мартиново лице засја од среће.

— Хвала. А јеси ли видео Шпањолца?

— Нисам.

— Отпутовао је јутрос. Дошао је код мене да се поздрави. Он је, мора бити, неки диван човек.

— На сваки начин, Мартине. Мартин то потврди климањем главе.

— Разуме се. Да није њега било, од нас јуче не би нико остао жив.

Са овим сам се морао сложити.

— То је истина, Мартине. Срећа је што је он путовао с нама.

На вратима се зачу кашљање. Стари Џим је ушао у собу. Сада, по дану, лепо се видело да је то врло стар човек. Кестењаста кожа на његовом лицу била је сва изборана, као кора печене јабуке. Висок, плећат старац ишао је погнуто, као да се на њега навалила сва тежина минулих година. Увенуле очи уморно су гледале.

Он се љубазно поздравио с Мартином, а мене је погледао с топлином, готово с љубављу.

— Ви сте нешто говорили о дон-Мигуелу? — запита он. — Он вам је јуче помогао... Али, боље што је отпутовао.

Изненадих се.

— Господине Џиме, — упитах га учтиво, — шта значе ове ваше речи?

Старац се насмеши неким безбојним осмехом.

— Мили мој, зови ме просто „Џиме“; ја сам на то навикао. А за дон-Мигуела могу рећи једно: што је даље одавде, то је за све нас боље.

— Зашто? — наваљивао сам ја. — Он нам је јуче учинио велику услугу.

— Зато што је разбојник. Он обично пљачка путнике у истом оном кланцу у коме сте и ви били нападнути.

Ја се сетих Шпањолчеве приче о човеку који је задржао и опљачкао цео караван. — Да није то он о себи говорио? — упитах.

— Разуме се, о себи, — рече Џим. — Он је најопаснији есперадо у читавом крају и ја не волим што се сад овде појавио.

— Али, он је отпутовао у Кверету.

— Тхе, ко га зна... У сваком случају, капетан ће приликом повратка предузети мере предострожности...

И стари Џим изиђе, оставивши код нас недоумицу и немир.

— Ето какав је наш познаник! — жалосно изјави Мартин. — Жао ми је, то је храбар човек. Само, зашто да га се бојимо? Он је наш пријатељ.

(Наставиће се)

Битка у Термопилском кланцу

На страницама грчке историје описана су многа херојска дела, али међу најузбудљивија спада битка у Термопилском Кланцу, која и данас, после толико векова, заноси и узбуђује људе.

Упролеће 480 године пре наше ере, као огромна лавина кретала се персиска војска под краљем Ксерксом да пороби Грчку. Да би прешао са азиског на европско копно, Ксеркс је наредио да се у Хелеспонту направи мост од лађа. Грчки историчар Херодот прича да је Ксерксова војска прелазила преко тога моста седам дана и седам ноћи док се из Мале Азије није пребацила у Тракију. То је била разнородна војска, састављена од војника из разних крајева, међу којима је било и Африканаца обучених у лавље коже. Да би одушевио војнике за борбу, Ксеркс им је обећао баснослован плен. Један део војске кретао се копном, уз обалу, док је морем, такође уз обалу, пловила флота.

Пре отсудног напада, Ксеркс се обратио Демарату, бившем спартанском краљу који је добегао њему и с њим пошао на Грчку:

— Демарате, ти си Јелин и реци ми истину: да ли ће се Јелини одупрети и борити се против нас?

— Краљу, ја хвалим све Јелине, али ћу ти рећи само о Спартанцима, — одговори Демарат. — Они ни по коју цену неће пристати да поробиш Јеладу. Бориће се против тебе, па макар сви остали пристали уза те. Ако их у бој пође хиљаду, или мање, или више — опет ће се борити. Упамти: кад се Спартанци боре појединачно, онда ни за ким не заостају, а кад су на окупу, онда су већи јунаци него ико други. Иако су слободни, они ипак то нису сасвим. Над њима је господар њихов закон и они га се боје више него твоји људи тебе. Што им закон заповеда, они то чине, а увек им заповеда исто: да никад не беже, па макар се налазили у боју против далеко бројнијег непријатеља, него да остану на свом месту, па или да победе или да изгину.

Међутим, Ксеркс је овај Демаратов одговор узео за шалу и кренуо с војском, па је освојио северну Грчку. Улаз у средњу Грчку бранио му је Термопилски Кланац, где га је чекао Спартанац Леонида са 4.000 људи. Дошло је до сукоба. Персијанци су падали као снопље, али су за њиховим одредима ишле вође и бичевима тукле војнике, гонећи их напред. Но, Грци су јуначки одолевали свим нападима. А тада се међу њима нађе један издајник по имену Ефијалт, који показа Ксерксу стазу којом се улази у Термопилски Кланац, па су Персијанци зашли Грцима с леђа.

Видећи то, Леонида отпусти савезнике и остаде са својих 300 Спартанаца. Борба се и даље водила с несмањеном жестином. Пошто су поломили копља, Грци су потегли мачеве и јурнули на непријатеља. Али, то је била неравна борба. У једном тренутку Леонида је пао, а убрзо за њим изгинуло је и 300 његових Спартанаца, који су пре тога четири пута одбили персиски напад док су отели тело свог мртвог вође. У тој борби пали су многи истакнути Персијанци, а међу њима и два Ксерксова брата. На месту где је Леонида погинуо подигнут је споменик у облику лава, а на њему је написано: „Путниче, иди у Спарту и реци јој да смо овде изгинули покоравајући се њеним законима“.

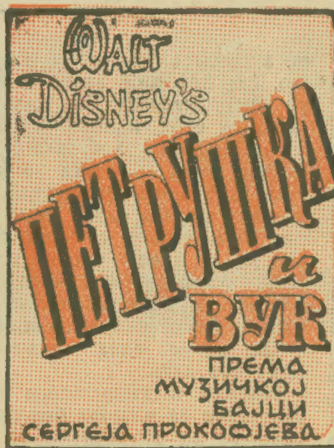
★

Термопилски Кланац је теснац у Грчкој између брда Анопеја и Малијачког Залива. После ове победе Ксеркс је провалио у средњу Грчку, заузео Атину и порушио је. Али, његова слава била је кратког века. Јер, док је Леонида својом и својих другова крвљу исписивао једну од најлепших страница у историји света, дотле су се остали Јелини окупљали да се поново упусте у неједнаку борбу против непријатеља. До сукоба је дошло у Саламинском Заливу, где је 380 грчких лађа дочекало више од хиљаду персиских. Грчку флоту предводио је славни адмирал Темистокле. У јеку борбе, са свих страна заорили су се охрабрујући поклици упућени Јелинима: „Напред, синови Јеладе, ослободите отаџбину, избавите децу и жене, ослободите храмове отаца ваших и гробове дедова ваших; један једини бој одлучиће вашу судбину“. Ови поклици још више распале Грке и наста страховит бој. Персиски бродови доведени су у шкрипац; њихов пораз био је на прагу. Ксеркс је све то посматрао с неког узвишења и кад је видео исход почео је да урличе и да цепа одело, па се надао у бекство. До Хелеспонта пропала су му од глади три дела његове војске.

АНДАМАНИ

У Бенгалском Заливу налази се група од двадесет острва, од којих су четири већа, и сва су позната под једним именом — Андамани. На овим острвима има и вулкана, обале су им доста разуђене, а око њих има доста корала. Један корал, који носи назив „десет гради“ дели острвску групу Андамана од суседне групе острва Никобара. Андамани заузимају простор од 6.497 квадратних километара. Клима на њима је веома топла, али је ублажава свеж ветар с мора. Киша неравномерно пада. Острва су прекривена џунглама, у којима расту и скупоцена дрвета, која се извозе. Уређене су и плантаже пиринча, има кокоса итд. Домороци лове велике корњаче и скупљају птичја гнезда, која служе за исхрану људи.

Становници Андамана су Негрити, тј. племена нискога раста. Они имају кудраву косу и тамну пут. Мали су, дивљи и необуздани. Некад су били познати гусари. Године 1858 Велика Британија анектирала је Андамане. Андаманци су заправо пигмеји азиске гране и одржали су се на јужном делу острва. Од времена анексије почели су брзо да изумиру и сада их има врло мало. Њихово највише божанство је Пулуга и оно је везано с громом. Баве се ловом и сабирају храну, коју замењују за разна добра. Одело им је кецеља од лишћа. Колибе им личе на кошнице. Секире праве од шкољки. Имају свој језик са више наречја. По степену културе они више припадају пракултури.

ВЕОМА ДАВНО И ДАЛЕКО ОДАВДЕ НА ИВИЦИ ЈЕДНЕ ВЕЛИКЕ ШУМЕ ЖИВЕЛИ СУ ПЕТРУШКА И ЊЕГОВ ДЕДА

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

НИШТА БЕЗ оловке и хартије...

У једној старој причи говори се о човеку коме је пала на ум нека дивна мисао и он је њоме био толико усхићен да је сматрао за најсрећнији тренутак у свом животу баш тај кад му је она пала на памет. Али, занесен том великом срећом, он је наједном увидео да је ту дивну мисао — заборавио. И постао је због тога јако несрећан.

Тако у причи, али и у свакодневном животу догађа нам се често да заборавимо многе мисли, које иако нису онако дивне, ипак су важне. Свакога дана сретамо људе који су понешто заборавили, па су неки због тога просто очајни. Ето, често видимо људе како читају, а кад их после извесног времена упитамо шта су читали, многи не могу да се сете баш важних детаља из књиге. Ово нам говори да треба читати пажљиво и записивати све добре и нове мисле које нам се јаве приликом читања.

Белешке су од велике важности и њих су правили многи знаменити људи. Тако је Чарлс Дарвин правио читаве гомиле забележака, јер није пропуштао ниједну нову мисао која би му се јавила. Прича се да је филозоф Хобс кад би пошао у шетњу увек носио уза се штап у коме је било скривено перо и мастило, а у џепу је држао свеску. То је чинио да би увек могао да забележи нову мисао. За великог уметника Леонарда да Винчија каже се такође да је увек носио уза се оловку и хартију, па је, поред осталог, бележио и покрете птица у лету.

Записивањем се мисао јаче урезује у наше памћење. Није корисно читати много а мислити мало, јер ћемо од свега онога што смо прочитали мало запамтити. Због тога треба све записивати, па ће нам записивање постати једна не само корисна него и пријатна навика. У једној причи, неког човека снашла је тешка несрећа и он, сав очајан, узвикује: „Тренутак овог ужаса нећу никад заборавити!“ На то му је жена добацила: „Заборавићеш ако не забележиш“.

Наше духовно богатство често зависи од „инвентара“, од збира наших духовних сировина, тј. мисли и досетака којима се служимо. Белешке нам често помажу да боље оцењујемо мисли. Неки психолози кажу да је један од најсигурнијих начина да задржимо мисао у сећању да је здружимо с неком другом претставом која се чврсто урезала у нашој памети. Али, треба запамтити да је мисао наша тек онда кад смо је забележили. Кад усретсредимо нашу мисао на нешто, често се појави нека нова непозвана

мисао, па зато треба да будемо навикнути да хватамо такве мисли. Биће нам од користи чак и ако забележимо те споредне мисли у њиховој првобитној, грубој форми и тако их сачувамо за доцније испитивање и прераду.

Било је књижевника који су своје мисли бележили на комадићима хартије и онда их слагали у архиву. С времена на време они су ту архиву превртали и мисли сређивали, употпуњавали и коначно од њих стварали нове и садржајније. Има људи који свакога дана, без обзира на то како су расположени, забележе неку нову мисао. То знатно помаже проницљивости и јаснијем мишљењу. Ако приликом читања наиђемо на мисао за коју нам се чини да осветљава неки предмет, која је нова или нас изненађује, онда је просто прави грех не задржати се на њој и не забележити је. Тако ћемо обогатити своје духовне резерве. Ако то не учинимо, онда можемо бити сигурни да ће нам се та мисао после неколико часова изгубити из сећања, или ће је затрпати гомила других утисака.

Све ове напомене показују да је необично важно за сваког човека да прави забелешке о свему што види и о чему размишља, али само под условом да је то корисно и важно. Захваљујући таквој навици остала су до данас многа дела која чине добар део темеља савремене културе. Многи образовани људи у свету стекли су своју културу захваљујући баш томе што су читали са оловком у руци. Кроз њихову главу мисли из књиге нису пролазиле као облаци преко неба, већ су се упијале у њу.

После двадесет и два часа ДОЛАЗЕ ЖУТИ ПАТУЉЦИ

Сваки студент може да заради двадесет долара на дан, и то — не радећи ништа. Заинтересовани треба да се јаве професорима Хебу и Бекстону".

Ова привлачна објава појавила се крајем јуна ове године у аули Мак Гиловог универзитета у Канади. Многи студенти, који за време летњег распуста морају да раде да би за следећу школску годину осигурали себи материјална средства, пријавили су се да би, бар једанпут, нерадом, уместо радом, заслужили потребан новац.

Још од јануара ове године професори психологије Хеб и Бекстон почели су припреме за један велики и значајан опит. Наиме, Мак Гилов универзитет ставио им је у задатак да испитају колико дуго један човек може да издржи а да апсолутно ништа не ради, и у коликој је мери једноличан посао узрок несрећа и грешака при раду. Овога лета Хеб и Бекстон обавили су први део задатка.

Кад су се одређеног дана у једном забаченом крилу универзитетске зграде сакупила педесеторица одабраних, од око 200 пријављених, студената, професори су им још једном поновили да се њихов посао састоји у томе да ништа не раде. Затим је сваки од њих одведен у засебну малу одају, сличну затворској ћелији, у којој се, као једини намештај, налазио пољски кревет с великим јастуком од гуме. На очи су им ставили наочари с тамним стаклима, на руке рукавице и неке цеви од тврдог картона, тако да нису могли да покрећу ни руке ни шаке, а затим их положили у постељу. Рукавице и картонске оклопе за руке скидали су им за време јела, док су наочари морали стално да држе на очима. Поред тога, било им је забрањено да говоре.

Студенти су остали сами у својим собицама. Опит је почео. Кроз стаклена окна на затвореним вратима „ћелија" професори су без престанка посматрали своје „жртве". Првих осам часова већина њих је спавала или дремуцкала, а затим су, како су касније испричали професорима, готово сви до једнога почели да мисле о предметима које су у претходном семестру слушали и да у себи рецитују или „певају" све песме и оперске арије којих су могли да се сете. После деветнаест часова опит је постао узбудљив. Како су за њега били изабрани најинтелигентнији студенти, који су своје „доживљаје" могли да испричају верно, без претеривања и додавања, професори су на основу њиховог причања утврдили следеће: већина студената почела је после 22 часа да добија халуцинације и оно што су за то време видели могло би се упоредити с фантастичним тродимензијалним филмовима. Један од њих сатима је „шетао" кроз поља на којима су пасле овце и „лутао" шумама пуних јелена и кошута. Други је веровао да се налази у некој фабрици и да надгледа израду хладњача на покретној траци. Двадесеторица су видели мале жуте људе који су се врзмали око њихових постеља и трчали им по грудима. Притом је већина њих била потпуно заборавила да од тамних наочара не могу, уствари, ништа да виде. Неки су већ после 26 часова почели да вичу упомоћ и да моле да их пусте из соба. Само је један једини издржао 135 часова, и за то добио 120 долара. А сви су се сложили у томе да је неупоредиво лакше зарадити новац радом, него потпуним нерадом.

Кад су студенти, једни с мањом а други с већом зарадом, напустили универзитетску зграду, Хеб и Бекстон извели су исти опит — на себи самима. Први се у ћелији затворио Бекстон, а Хеб га је посматрао. Показало се да су студенти били издржљивији од професора, јер је он тражио да изиђе већ после три дана. После 24 часа „видео" је изнад своје главе многобројне кругове разних боја и почео је да их броји. Потпуно аутоматски бројао је и бројао, све док није запао у неку врсту несвести. А кад је дошао к себи, поново је бројао. Професор Хеб издржао је још мање — свега 36 часова. Већ после 20 часова лежања и нерада, пред њим је, све до најмањих ситница, почео да се одвија тродимензијални звучни филм читавог његовог живота. А после 30 часова њега је спопао такав страх, да је једва издржао још пола дана.

Телесно и умно здрав човек може да издржи без рада само 18 до 24 часа — то је закључак до кога су Хеб и Бекстон дошли после завршених опита. После овога времена долази до депресије, настају халуцинације, јавља се страх. Крајња граница потпуног нерада је 135 часова — колико је издржао онај један студент — док просечно време износи око 65 часова.

Занимљиво је да је између халуцинација већине студената и њихових ранијих, стварних доживљаја постојала извесна веза. Показало се, например, да је студент који се лежећи у ћелији „нашао" поред покретне фабричке траке, претходног лета заиста радио у некој фабрици. Професор Бекстон видео је и бројао шарене кругове вероватно због тога што се у свом свакидашњем раду често „бори" са цифрама. Међутим, остало је необјашњено због чега је већина студената у својим халуцинацијама видела мале, жуте људе.

Идућег лета наставиће ова два научника своје огледе да би утврдили колико дуго у току дана један намештеник или радник може да издржи на једноличном, досадном послу а да то не утиче на његову психу и да му пажња не ослаби. Јер, до несрећа при раду не долази само због недостатка заштитних средстава и физичког замора, већ и због — досаде.

Најезда мајмуна у Њујорку

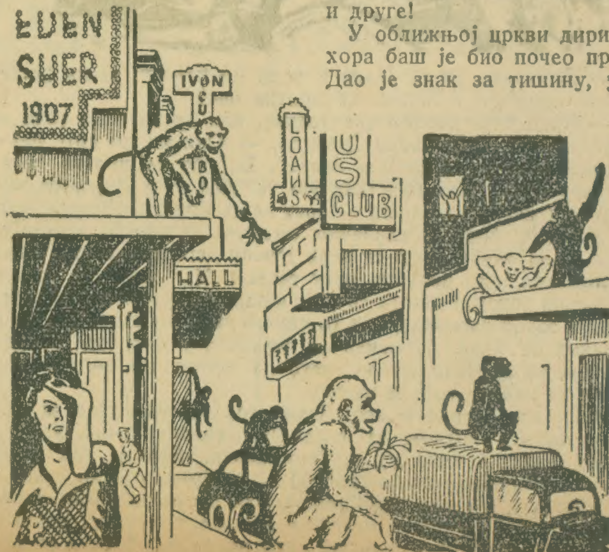
У суботу 11 маја 1946 године, око 10 часова ујутру, затреперили су светлосни сигнали у једној полицијској станици у Њујорку. Истовремено су забрујала и сва телефонска звонца у њеним канцеларијама, а кроз неколико тренутака зачули су се звуци за узбуну. Оближње улице зацрнеле су се од узнемирених грађана. „Шта се то догађа? — питали су се необавештени пролазници. — Да није пожар? Или нека побуна?"

Не. То је била најезда мајмуна, која се догодила у срцу Њујорка.

У улици Фултон број 215 постоји једна од више тамошњих радњи у којима се продају разне животиње: пси, мачке, мајмуни итд. Тога јутра, пре десет часова, један од помоћника у радњи приметио је да се један мајмун заглавио између решетака свога кавеза. Младић је отворио врата и избавио животињу, која је искористила прилику да побегне напоље. Човек се још није био снашао, кад деветнаест других мајмуна, уз радосне крике, јурнуше за својим другом.

Тренутак доцније, пошто су се вероватно тајно „договорили" да не би било нимало лепо ако би своје другове оставили иза решетака њихових затвора, они се вратише у радњу и, док дланом о длан, потвараше врата на преостала четири кавеза и још четири групе од по двадесет мајмуна прекрилише радњу. Док је продавац чинио очајничке покушаје да ухвати бар неког од њих, један мајмун је притиснуо кваку врата која воде у ходник и тамо открио лествице прислоњене на неко отворено прозорче. За њим је пошло 99 његових другова и тако су сви заједно избили на кров.

Један продавац у оближњој бакалници баш се налазио на трећем спрату радње и показивао муштерији тек приспеле џакове с кафом, кад се права поплава од четрдесет мајмуна бучно сручила иза њега кроз отворен прозор. Двадесетак четвороножних освајача зачас је распорило неколико џакова с кафом и зачинима. Док је

продавац јурнуо да спасава свој иметак, купац је стао да бежи низ степенице, а за њим се стуштило још двадесетак других муштерија.

У одељењу за воће налазила се већа количина банана. Оне су, истина, биле помало зелене, али су ипак имале пријатан укус. И тада је почела права гозба. За то време присебни продавац је затварао прозоре на трећем спрату, а затим све излазе. Двадесет минута доцније, четрдесет мајмуна већ се налазило у рукама претставника Друштва за заштиту животиња.

Недалеко одатле, у Ватрогасном дому у улици Фултон владао је потпун мир на свим спратовима. Два ватрогасца су на првом спрату играли шаха, кад један рече нестрпљиво:

— Шта чекаш? На тебе је ред!

Други, гледајући изнад шаховске табле, одговорио је запањено:

— Пет мајмуна спустило се низ катарку, а један је држао фудбал у рукама!

Минут доцније, једна непозната рука одврнула је велику славину и вода је потекла кроз све тушевe. Врата купатила су се широм отворила и кроз њих је улетело још пет мајмуна, који су се весело спустили низ катарку. Идући истим путем за њима, један ватрогасац је полетео у купатило, кад тамо — десет мајмуна је уживало под тушевима.

Пуних 35 минута ватрогасци су, колико год их је било, ловили животиње, трчећи горе-доле, спуштајући се низ јарбол, оптрчавајући око кола с великим лествицама, пењући се уз степенице и суљајући се низ ограду. Тада је одјекнуло пожарно звоно. Кад су кола кренула, десетак мајмуна се окачило о њих, док су други још били испод тушева. После стотинак метара кола су већ била на циљу, јер су их били позвали да из једног стана извуку неколико мајмуна. Један човек, посматрајући придошлице, рекао је:

— Звали смо их да нас спасу мајмуна, а они нам довели и друге!

У оближњој цркви диригент хора баш је био почео пробу. Дао је знак за тишину, узео дијапазон и подигао прст да би одмерио такт. Одједном, један дечак из хора прснуо је у гласан смех:

— Ено га, мајмун на клавиру! Ено и другог где улази кроз прозор!

Кад су дечаци дотрчали до клавира, мајмун се већ клатио на лустеру...

У кафанама, становима, канцеларијама — свуда су се појављивали мајмуни и људи нигде нису имали од њих мира. Ватрогасци, полицајци, обични грађани — сви су се били дали на посао да ову њујоршку четврт спасу мајмуна, али су била потребна пуна три месеца док су их све похватали.

ПРЕИСТОРИСКИ АЛАТ

На скупу америчких археолога, један поларни истраживач изнео је занимљиве податке о преисториском алату. Он је у арктичкој области наишао на изванредно мале, танке ножеве, чија се оштрица може видети само увеличавајућим стаклом. Том су алатком преисториски људи изводили разне гравуре у слоновачи. По мишљењу археолога, ти су алати прављени пре 10.000 година. Они нису дужи од 25 милиметара и личе на грамофонску иглу, само што нису округли, већ четвртасти. Слични алати налажени су и на Аљасци и у пределу Хадзоновог Залива на Гренланду.

Шта је постало пре: ГУСЕНИЦА или ЛЕПТИР?

Мало је појава у природи занимљивијих од преображаја ружне гусенице у шареног лептира. Размишљајући о томе, људи готово неизбежно постављају питање: шта се на земљи појавило пре, гусеница или лептир?

На ово питање дао је недавно одговор зоолог Снодграс у својој студији "Метаморфоза инсеката". Он сматра да првенство припада лептиру и да се лептирова гусеница јавила много касније. По његовом мишљењу, први лептирови уопште нису пролазили кроз стање ларви, већ су се из јаја непосредно легли млади, веома слични својим "родитељима". Свакоме ко би их видео — под претпоставком да је тада имао ко да их види — било би одмах јасно да су то лептирови. Исти случај био је и са свим осталим инсектима који данас известан део свог живота проведу као ларве.

Снодграс иде још даље. Он тврди да лептирова гусеница уопште није неразвијен лептир. На неки, досад још необјашњен начин из лептирових јаја постају две животиње, од којих свака претставља другу „личност", води посебан живот и нестаје. У телу гусенице налазе се ћелије из којих ће се развити млад лептир, само су оне неразвијене и привремено неактивне. Кад се живот гусенице приближи свом нормалном крају, то јест смрти, нарочити хормони почињу да дејствују на успаване ћелије лептира и оне почињу да се развијају. Из тих ћелија постају крила, очи, пигмент и остали делови лептировог тела. Укратко, гусеница се не претвара у лептира, већ једноставно умире, а из успаваних ћелија које су „становале" у њеном телу развија се крилати инсект.

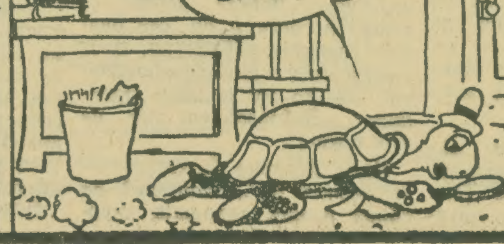
Теорија занимљива, али необично смела.

Светлећи организми у осветљавању будућности

Међу најзанимљивије опите које многи стручњаци данас врше долазе они који се односе на проблем практичне примене органске светлости и светлећих животиња. Од сићушних микроба до крупних кичмењака, небројена жива бића производе светлост. Пре педесет година, француски физиолог Рафаел Дибоа употребио је светлосну енергију неких микроба у једној лампи, која му је служила читав месец дана. При овој светлости он је чак и читао. Но, најпознатији случај практичне примене органске светлости извршен је 1900 године на великој Париској међународној изложби. Тада је за осветљавање једне простране сале успешно употребљена култура светлећих фотобактерија. Недавно је откривена и издвојена светлећа органска супстанца "луциферин" и постигнути значајни успеси у проучавању начина производње физиолошке светлости. Многи научници сматрају да није далеко дан кад ће људи, по угледу на светлеће животињске организме, употребљавати светлеће молекуле, који ће бити много економичнији од данашњих светлосних извора. Француски физичар Арман Финеле сматра да ће се за неколико деценија флуоресцентне органске материје успешно употребљавати у сијалицама и светлосним цевима.

ЗУБИ БЕЗ КАМЕНЦА

Статистички је утврђено да у Тексасу 43 од сто деце имају зубе потпуно чисте од зубног каменца. Ово се тумачи тиме што она пију воду којој се додаје флуор. Пре флуоризације воде, деце са зубима без каменца било је само 13 од сто.

Почело је то у Панами, пре двадесет пет или двадесет шест година. Један већ прилично стар човек по имену Вилијамсон, иначе тајни истраживач рудних налазишта, најмио је пилота Џимија Енџела да га својим авионом пребаци у Венецуелу, до Сиудад Боливара на реци Ориноку. Кад се авион нашао изнад неиспитаних предела Венецуеле, Вилијамсон, дотада миран и ћутљив путник, постао је водич. Авион је летео цик-цак, час лево час десно изнад Ориноко Љана, онако како је он пилоту показивао пут.

Ориноко Љано је пространа полина слична базену, из које, као да су изникли из каквог магичног семена, штрче брегови и брежуљци толико богати гвозденом рудом да лет помоћу компаса уопште није могућан, јер се његова игла врти као бесомучна. Јужно од те долине простире се област препуна брежуљака са заравњеним врховима, одвојених један од другог брзим рекама и речицама.

Најзад, пошто је авион дуго летео изнад зелене џунгле и пенушавих сребрних трака воде, спустио се на једну травну зараван. Вилијамсон је изишао из њега и пошао уз реку која је протицала недалеко одагле. Пилот га је убрзо изгубио из вида. После једног часа вратио се, носећи у врећи око десет килограма злата у груменима. Без иједне речи попео се у авион и дао пилоту знак за полазак.

За тај лет, пун опасности, у земљу коју би и најбујнија машта тешко могла да дочара, пилот Енџел добио је 5.000 долара. Убрзо после овога он је сазнао да је стари Вилијамсон умро...

Сећање на старог истраживача и његову врећу пуну злата није Енџелу давало мира. Године 1935 он се вратио у Венецуелу да потражи тајанствени рудник који је Вилијамсона за цигло један час начинио богаташем. На свом малом „Фламингу" упутио се из Сиудад Боливара према џунглама, уверен да ће лако наћи и препознати брдску зараван на коју се пре неколико година спустио. Међутим, из авиона су сви брежуљци, заравни и пенушаве реке изгледали исти. Неколико јутара узлетао је његов „Фламинго" из Сиудад Боливара, да би се исте вечери вратио. Готово читаву своју уштеђевину потрошио је Енџел на бензин, а златну долину није нашао. Због тога је у близини Аујан Тепуија — Ђаволове Планине — подигао мали логор и крај њега искрчио комад земљишта за узлетање. Тако је био 300 километара ближе свом циљу, руднику злата или златоносној реци, јер он није тачно знао где је Вилијамсон нашао своје благо.

Аујан Тепуи је прави џин међу тим брдима, боље рећи планинама, са заравњеним врхом. Плато на његовом врху захвата око 900 квадратних километара. Милионима година дубиле су га кише и ветрови и усекле на његовој северној страни кањон у облику оштрог угла. Из тог кањона избијала је брза пенушава река, која је привукла Енџелову пажњу. На њеним обалама нашао је он неколико ситних зрна дијаманата, али од злата није било ни трага. Па ипак, Енџел је веровао да ће у тој реци, или негде у њеној близини, наћи оно ради чега је и дошао у џунгле Венецуеле.

Треба бити необично храбар па се усудити на лет авионом — кроз кањон. Али, Енџелу није недостајала храброст и он је на свом „Фламингу" полетео између његових плавосивих зидова.

Предео који се пред њим указао могао би се упоредити једино с неком џиновском сликарском галеријом у којој би све слике претстављале — водопаде. На десној страни кањона, из самог његовог каменог зида, с хуком се сливао огроман водопад. Одмах крај њега, само са још веће висине, сливао се други. Затим још један, а мало даље још четири, све један до другог. Толико их је било да је Енџел убрзо престао да их броји. А тада, иза једног завијутка, угледао је нешто што би се могло назвати вертикалном реком. Готово из самих облака, с тутњавом која је заглушивала брујање авионског мотора, падала је широка река и нестајала у мору пене у долини. Излажући опасности и авион и себе, Енџел се спустио на дно кањона. Према његовој процени — а он је имао извежбано око пилота — ширина водопада износила је преко 150 метара. А тада, готово у вертикалном лету, управио је „Фламинга" навише, да би помоћу висинометра одредио његову висину. Није просто могао да верује својим очима: висинометар је показивао нешто преко 800 метара! Водопад који је открио далеко је премашивао све велике, познате водопаде на свету.

Енџелова процена била је прилично тачна. Кад је, 1949 године, експедиција америчког Националног географског друштва измерила висину овог гигантског водопада, названог Енџелов Водопад, утврђено је да га је Енџел чак „потценио". Наиме, водопад је висок 980 метара, што значи да је двадесет пута виши од Нијагаре.

Области око реке Ориноке већ више векова претстављају за научнике-истраживаче земљу чуда „Географија је у том крају изгубила разум" — казао је једном један од њих. Рекао је то с потпуним правом, јер где се још може наћи река која тече у два потпуно супротна правца! У тој области лежи и Монте Рораима, планина која у свом источном делу, на једној великој заравни, крије џунглу у којој је биљни свет старији од биљног света у осталим крајевима земље. Описујући тај забачени кутак у свом роману „Ишчезли свет", Конан Дојл није морао да сувише призива у помоћ машту. Јер, тамо стварност заиста превазилази и најживљу машту.

Енџелов водопад видело је досад свега тридесет људи, јер до њега није лако доћи. Године 1937 Енџел је, заједно с двојицом искусних планинара, покушао да испита одакле извире река која се сурвава с такве висине и откуд јој та огромна количина воде. На пут је опет пошао својим „Фламингом", али се вратио пешице. Авион се срећно спустио на један мали плато недалеко од водопада, али одатле није могао да узлети. До места где почиње водопад нису могли доћи, али су ипак нешто утврдили: да је он, уствари, „завршетак" једне реке понорнице, која избија из зида кањона на 60 метара испод његовог врха и одатле пада у долину.

Џими Енџел ипак је нашао злато. Додуше не тамо где га је тражио, већ у Костарики. Он сад има 65 година, али у њему истраживачки дух још није умро. За време другог лета до „свог" водопада он је, источно од Ђаволове Планине, у каменитом и тешко приступачном пределу, приметио рушевине неког старог града. Стари Енџел спрема се сада да на свом новом авиону испита ово старо насеље, које можда потиче из времена неке још непознате цивилизације.

СТАРО ГОСТОПРИМСТВО

„Седосмо у два чамца и отиснусмо се на узбуркани Дунав. С лева и десна велики таласи запљускивали су наш лаки чамац као да су хтели да га разбију. После вожње од једног и по часа стигосмо најзад, на наше велико задовољство, до подножја хридина на којима је подигнута стара, историјом богата, београдска тврђава. Тада ступисмо на земљиште кнежевине Србије. Утисак што га је на мене на први поглед учинио Београд остаће незабораван и особит..."

Тако описује своје путовање од Земуна до Београда и свој долазак у Београд чешки научник Сигфрид Капер, који је посетио наше крајеве 1850 године. У свом делу „По нашем Подунављу" он је забележио многе занимљиве појединости из наше земље. Овде ћемо изнети неколико његових запажања о гостопримству Београђана.

Говорећи на једном месту да су гостионице у Београду неуредне, Капер каже: „Тој запуштености много је крива и

та околност што се у овој земљи држи још за свето — обичај гостопримства". А на другом: „Госта почастити то је најсветија дужност код Срба и код Турака. Али, тај обичај остаје код Срба много лепши и бољи, захваљујући посредовању госпођа. Најсиромашнији Србин труди се да свога госта што лепше почасти".

Ако Србин нема ништа, прича даље Капер, он ће госту понудити бар лулу дувана, чашу вина, млека, кафе, мало воћа или нешто друго што би се нашло. Код богатијих Срба тај обичај се врши с многом, треба рећи, необичном пажњом и уљудношћу. Посетиоцу, ма ко он био, пружа и мање имућни своју кесу са свежим дуваном и нико није толико сиромашан а да гост од њега не би добио шаку ситно искрижаног дувана. Затим Капер пише да је био позван у госте код некога имућног господина З., чија се кућа налазила далеко од Здања, у некој доста забаченој улици. Он је био принуђен да велику, тешку и зарђалу капију сам отвори. Пошто је савладао све препреке које су се овде затекле у виду свакојаких справа, он је ушао у пространу просторију претрпану колима, гредама, бурадима и бачвама, по чему му је убрзо постало јасно да се налази у дворишту. Улаз у кућу био је затворен и он није видео нигде живе душе, али је „осетио онај пријатни мирис кухиње".

„Једна женска прилика џиновског узраста изиђе из кухиње и запита ме да ли сам ја онај господин који се ишчекује. Кад сам јој то потврдио, она позва једну девојку да ме одведе у башту, где су се били искупили други гости и чекали на мене. Ту сам нашао господина З. То је Србин старог кова, висок, плећат, крепак, пун, са црвеним лицем и седим, готово белим брковима. Он ме поздрави стиском руке, с којим се не би постидео ни Марко Краљевић.

— Добро дошли! — узвикну он, па ми љубазно, смејући се, даде чашицу ракије и понуди ме да седнем до њега. — То је лепо од тебе што си се одазвао мом позиву. Такви смо ми Срби. Ми позивамо свакога који нам се свиди, иако га никад нисмо ни видели, па не знамо ни како се зове. Види, ни твоје име ја не знам, па си ми ипак мио гост.

Хтео сам да му кажем своје име.

— Немој, немој, не треба! — прекиде ме господин З. — Нисам ја позвао твоје име, нити тебе због твога имена, него сам позвао самога тебе. Дед' послужи се, попиј чашицу ракије, то је наш српски обичај. Ко за српским столом хоће да руча, тај треба да има чисто срце и чист стомак".

Даље Капер описује како су се гостили у башти, а затим су кренули у трпезарију.

„Сва господа устадоше и пођосмо кроз башту до куће. Пред нама је ишла домаћица, јер по обичају она треба да уведе госте у кућу. Кад је стигла до главних степеница, она скиде своју обућу и замени је другом која је била спремљена на претпоследњој степеници. На обичај скидања обуће строго се пази у свим српским кућама. Пошто је госпођа своју обућу и по трећи пут променила, ступили смо у собу у којој ћемо, како домаћин рече, разапети своје шаторе. Насред собе био је дугачак сто који је био обилато постављен чинијама, тањирима, крчазима, боцама и чашама. У његовом прочељу светлила се једна огромна боца са жутом старом шљивовицом. Ту је било и сребрног посуђа. У прочеље је сео господин З., до њега с леве стране његова госпођа, а с десне ја, до госпође капетан, а до мене поп, на остала чиновничка господа редом. У заузимању места Срби пазе на строги ред". После тога Капер описује саму гозбу, на којој су се стално дизале здравице.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

НАРОД КОЈИ НИЈЕ ПОЗНАВАО ЗУБОБОЉУ

Прво јапански, а доцније и амерички, истраживачи пронашли су на северу Јапана, на обалама Охотског Мора, остатке једног изумрлог народа који није знао за кварне зубе. Тај народ живео је и у јужном делу Сахалина, као и на Курилским Островима. Према археолошким налазима, види се да су његови припадници знали за нож, кашику и виљушку. Шили су иглама, секли су дрва секирама, а нађена су и нека сечива од кости која су употребљавали као бријаче. Имали су широко лице, истакнуте јагодице и узан нос. Ни у једној лобањи нису нађени кварни зуби, иако се види да су доста излизани. Хранили су се рибом и дивљачи, док за обраду земље нису знали.

ПОРЕМЕЋАЈ У ЈАСНОЋИ ГЛАСА

Један немачки научник, испитујући квалитет гласа неке оперске певачице, запазио је да у јасноћи гласа могу да настану поремећаји због обољења носа, грла и плућа. Он је нашао и начин како да се анализом регистра гласа открије постојање извесних болести.

Проценат становништва у индустрији и занатству

Индустрија је географски понајвише везана за налазишта сировина и саобраћајне везе, а углавном се дели на тешку, лаку и прецизну индустрију. Ситна индустрија често прелази у занатство. Овде ћемо набројати колики проценат становништва у појединим земљама света ради у индустрији и занатству. Од целокупног становништва, у Белгији је укључено у индустрију и занатство 47.8 од сто, у Енглеској 46,1, у Швајцарској 45, у Немачкој 41,5, у Холандији 38,8, у Француској 33,6, у Америци 30,5, у Италији 29,3, у СССР-у 24,6, у Јапану 20, у Југославији 11,1, у Сирији 10,5, у Турској 8,8, у Бугарској 8, у Румунији 7,2 итд.

ПОСЛЕ ТРИДЕСЕТ ГОДИНА ТАМЕ...

Вилијам Џонсон, тридесетогодишњи учитељ, изгубио је вид пре но што је ушао у другу годину живота. Пре извесног времена над њим је извршена операција — била му је пресађена рожњача у десно око — и вид делимично повраћен. У једном кратком чланку Џонсон је описао своје прве утиске после операције.

Фудбалери трче спорије, а коњи много брже но што је он раније сматрао. Мада су људи углавном исти какве их је замишљао, за њега је претстављало право изненађење што се они висином, дебљином и ликом, толико разликују између себе.

Првих дана Џонсон није могао да зна шта претстављају ствари које види и да би се навикао на њихов изглед морао је да их опипа. Кад је први пут угледао аутомобил, уопште није могао да погоди какав је то предмет све док кола, уз уобичајени шум, нису кренула. Јер, Џонсон је „познавао" аутомобил само по звуку.

Чак му је и узимање хране у прво време било проблем. „Ја сам замишљао да човек може да види храну на виљушци и у тренутку кад је принесе устима. Због тога ми се догађало да „загризем у празно", јер сам виљушку држао сувише далеко од уста. Тек касније сам открио да храну, кад је већ на домаку уста, човек не може да види".

ДВАДЕСЕТ ТРЕЋЕГ МАРТА 1918 ГОДИНЕ ОКО 7 И ПО ЧАСОВА ПАЛА ЈЕ КОМАНДА „ПАЛИ!“ ТОГ ТРЕНУТКА „ДЕБЕЛЕ БЕРТЕ“ ПОЧЕЛЕ СУ БОМБАРДОВАТИ ПАРИЗ. АЛИ И ЊИМА ЈЕ ДОШАО КРАЈ. ЕВО, КАКО СЕ ТО ДОГОДИЛО.

Бомбардовање ПАРИЗА

Једног лепог мартовског јутра 1918 године, мукла експлозија потресла је сва прозорска окна у париској четврти Монпарнас. Ускоро је одјекнула друга, па трећа, све у размацима од двадесет минута. То је било бомбардовање усред бела дана.

Парижани су се већ били навикли на посете „ноћних Гота“, које је пратило завијање сирена. Они који нису имали деце нису чак више ни силазили у склоништа. Међутим, овај смели напад по дану пренеразио је и уплашио и најхрабрије... Француски ловци, који су одмах узлетели, нису срели ниједан непријатељски авион. А од Париза до фронта све станице и страже за извиђање телефоном су давале исти одговор:

— Ништа се не види, ништа се не чује; ниједан непријатељски авион у ваздуху!

За то време, у улици Лианкур, где је после експлозије остала да зјапи велика јама, један чиновник градске лабораторије подигао је комад метала и спустио га у џеп. Четврт часа доцније, он је већ био у претседништву владе.

— Шта је? — питао га је Клемансо. — Зар опет немачки авиони?

— Нису авиони, господине претседниче.

— Гле, гле! — говорио је „Тигар“, гледајући га испод својих густих обрва. — А шта је онда?

— Топ, господине претседниче.

— Топ?... Мени се чини да ви много радите, драги пријатељу. Требало би да се мало више бринете за своје здравље. Ја сам забринут за вас.

— Погледајте само ово, — рекао је чиновник не збуњујући се и баци на сто искривљени комад бакра, избраздан кривудавим пругама: парче чауре од гранате.

Такав је био први додир Парижана с „дебелом Бертом“, тим фамозним џиновским топом који ће их, из даљине од преко стотину километара, попут маља тући све до месеца септембра, до коначне савезничке победе.

Ниједан Француз никад није видео овај легендарни топ, али документи из озбиљних извора, објављивани у неколико махова у разним француским и савезничким часописима, омогућују да се створи претстава о том тада страховитом убојном оружју, које су Немци држали уперено у срце Француске пуних шест месеци.

Пре свега, није постојала само једна, већ три „дебеле Берте“, или у најмању руку три места с бетонским платформама одакле су пуцале те чудовишне машине. Прва платформа, смештена близу Лоана, 122 километра од Париза, била је у употреби од 23 марта до 1 маја и од 5 до 9 августа. Друга се налазила у Хаму, поред саме железничке пруге, неких стотину километара од Париза, а трећа северно од Шато-Тјерија, само 80 километара удаљена од француске престонице.

Овај топ је претстављао заиста страховито оружје. Цев је имала промер од 380 мм, али је њена унутрашња превлака смањивала калибар на 210 мм. Била је дугачка 34 метра; замашна цифра, која је довољна да метак доспе у стратосферу. Сама цев била је тешка 200 тона, дакле колико две локомотиве заједно, док је цео топ, с лафетом и свим споредним деловима, имао огромну тежину од 750 тона.

Од 320 метака, колико је укупно испаљено и од којих је 80 погодило Париз, ниједан није читав доспео у француске руке. Немци су се постарали да их снабдеју с две упаљиве ракете — једном на врху, а другом при дну гранате — све у циљу да неки пројектил, у случају да не експлодира, не би пружио драгоцена обавештења Французима.

Занимљиво је да је сваки топ могао да испали 65 хитаца, а тих 65 граната биле су све дебље и дебље, јер се водило рачуна о трошењу цеви. Први метак имао је калибар од 210 милиметара и тежину од 100 килограма, док је 65-и имао у пречнику 235 мм, а тежина му је износила 115 килограма. После шездесет петог метка требало је понова пресвући цев.

Одбојно пуњење износило је 150 килограма цевастог праха с „трункама“ налик на подебео штап; постигнута брзина била је рекордна за оно време — до 1600 метара у секунду. За мање од једног минута метак је доспевао у стратосферу, где се кретао два минута, уз врло слаб отпор, достижући висину од 40 километара. После три и по минута, његових дванаест килограма набоја експлодирало би на врху.

Један једини хитац стајао је 50.000 златних франака. Како је топ, онако дуг, тежио да се искриви, подупирали су га запињачима који су висили на ужетима. Пре сваког паљења проверавало се помоћу нарочите оптичке справе, увучене у затварач топа, да ли је цев у правој линији.

Двадесет трећег марта 1918, у пет часова, „дебела Берта“ је напуњена и уперена под углом од 62 степена. Пре тога, помоћу балончића, у ваздух су пуштене сонде за испитивање до 35.000 метара висине. Топ је био пажљиво камуфлиран и још боље заштићен: десет ловачких ескадрила биле су спремне да препрече пут противничким авионима, док су многобројне помоћне батерије имале да пуцају у исто време кад и Берта, да би тако омеле откривање њеног положаја по звуку.

У шест сати и 15 минута, авиони су узлетели и особље се склонило устрану. Команда „пали“ издата је у 7 часова 29 минута и 15 секунди. Страшна ломљава разлегла се небом. Паљба се наставила све до 14 часова.

Сутрадан, 24 марта, први метак испаљен је у 7 часова, други у 7,20, а трећи у 7,45. Тога дана сва три метка пала су на Париз, што су Немци истога дана дознали преко Швајцарске. После овако повољних резултата, гађање је настављено. Топом је командовао вицеадмирал Роже, уз сарадњу професора Раузенбергера, познатог физичара, који је прорачунавао таблице гађања.

Једнога дана метак из „дебеле Берте“ погодио је стуб-подупирач цркве Сен Жервеа, чији се свод срушио за време службе, здробивши под собом 70 лица.

Немци су мислили да ће поколебати морал Парижана пуцајући из свог чудовишног топа баш у часу велике мартовске офанзиве. Али, у томе су се преварили. Савезничка извиђачка авијација и Есклангонов метод „проналажења по звуку“, омогућили су да се открију места где су биле смештене „дебеле Берте“ Тада је ступила у дејство француска тешка артиљерија, а за њом авијација. Трећег марта, један од француских метака пао је на свега десет метара од циља. Две или можда три Берте учињене су нешкодљивим на платформама Лоана.

Кад је стала да пуца дебела Берта из Фер-ан-Тарденоа, одмах је почела снажна противпаљба француске далекометне артиљерије, потпомогнуте авијацијом, чије дејство није престајало ни дању ни ноћу. Што се тиче Берте код Кана, она је пуцала само николико дана, а затим је демонтирана и отпремљена натраг у Немачку.

То је био неславан крај дебелих Берти.

ВЕРОВАЛИ или не...

ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТ ДАНА НА КОЊУ

Да би добио опкладу од пола милиона динара, Енглез Томас Вудкок превалио је, 1751 године, на коњу 5.500 километара. За то време он је спавао свега по три часа дневно, а све остало време провео је у седлу. Овако дуг пут прешао је за свега 29 дана.

КОКОШКА РЕКОРДЕРКА

„Гимпи“, кокошка Херолда Смита из Рузвелта, у Америци, никад није снела јаје лакше од 125 грама.

ТРИ МЕСЕЦА УЧИО, А СЕДАМНАЕСТ ГОДИНА ПРЕДАВАО

Доктор Гавин Гиб био је постављен за професора хебрејског језика на старом варшавском универзитету, иако уопште није знао тај језик. Три летња месеца учио је Гиб хебрејски и потпуно га савладао, тако да је почетком нове школске године могао да почне предавања. Седамнаест година Гиб је био шеф катедре за хебрејски језик.

БЕБА — АКРОБАТА

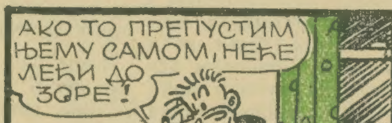
Мери Лу Стабс из Сан Антонија, у Тексасу, може без ичије помоћи да стоји на длану свога оца, иако има свега три месеца.

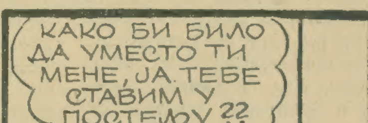
ЋУДЉИВИ БУНАР

У Палнабинди, у Индији, постоји један бунар који је 364 дана у години без иједне капи воде. Међутим, једном годишње бунар се изненада напуни, а понекад се чак догоди да се вода прелива преко његове ивице.

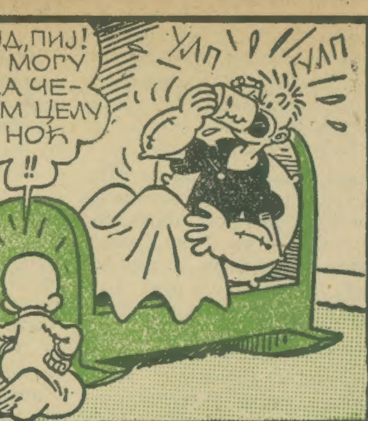

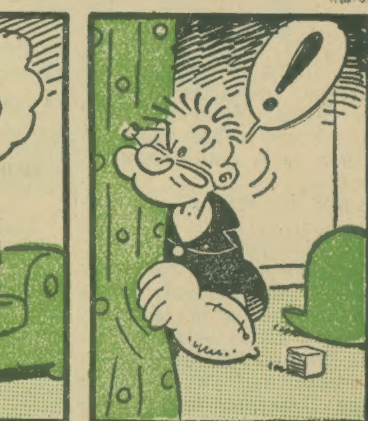

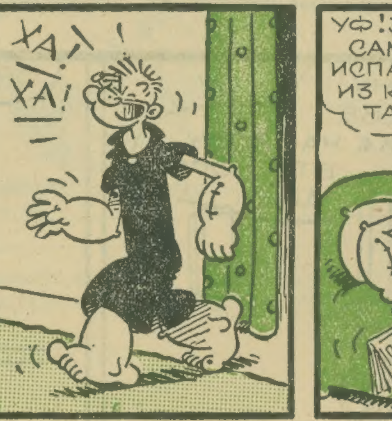

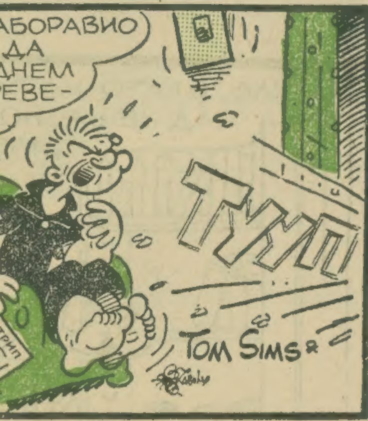

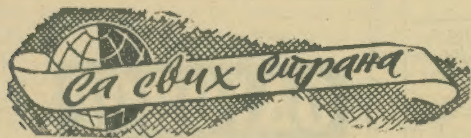

„СЕВЕРНИ ЉУДИ“

У једном пределу Тибета његови становници називају се Чангпима, што на њиховом језику значи „северним људима“. Чангпи зиму обично проводе у лову. Коза и јак (врста тибетског бивола) дају им: млеко, бутер, месо и крзно. Исушено месо, које је необично тврдо, права је посластица за северне људе. Они обично у својим кожусима носе сува ребра дивљег магарца или јака, која личе на црн комад дрвета, па кад огладне онда их резуцкају оштрим ножем. Врхунац уживања за њих претставља кинески чај с парчетом бутера. Како у крају у коме они живе нема довољно траве, то су навикли и своје коње да једу месо.

ФЛАЈТЕ

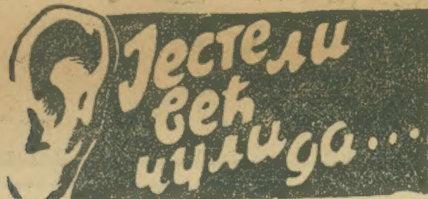
Флајтама су називани холандски једрењаци у XVI веку и доцније. Горњи део те лађе, који је био над водом, био је узан и ширио се према површини воде. Јарболи су били виши него што су раније грађени на лађама. Једра су прављена у облику трапеза, а нису била четвороугласта као раније. Флајте нису газиле дубоко, пошто су холандске воде плитке и пошто су обично бродиле каналима, али су ипак биле брзе једрилице. Због свих ових особина, флајта је као теретни једрењак истисла све друге бродове за превоз робе у северним морима Европе, Атлантском Океану и Средоземном Мору.

ФОТЕЉА „ЕВЕРЕСТ“

У једној фабрици у Гисбоуну, на Новом Зеланду, израђена је једна необична фотеља од латекс-гуме, која је названа „Еверест“. Наслон фотеље претставља врх Евереста, док стране, једна нешто виша од друге, претстављају два врха на које се победничка експедиција попела пре него што су њена два члана успела да освоје највиши врх света. Само седиште претставља глечер између ова два врха. Фотеља је федерисана и монтирана на скије од несаломљивог стакла.

ЕЛЕКТРИЧНА ТЕСТЕРА

У једној британској фабрици израђена је електрична тестера која може да пресече сваку даску по дужини, и то двадесет пута брже од ручне тестере. Сечиво тестере се тако брзо окреће да га човечје око једва може да прати. Тестера реже до дубине од осам сантиметара, а тешка је свега 6,8 килограма.

...према старим ауторима скакавци су се некад јели и у Европи. Римски писци помињу да су скакавци спремани као печење, тј. пржени на масти, или су били приправљани са сирћетом и паприком. Многа афричка и азиска племена и данас једу скакавце.

...у Кини је акваријума било још у најстарија времена. Међутим, у Европи све до 1680 године

није се знало за акваријуме. У почетку они су служили само као украс. Тек око 1760 године акваријуми постају помоћно научно средство.

...далтонизам, недостатак вида где очи не разликују боје, много се чешће јавља код мушкараца него код жена. Швеђанин Холмрген утврдио је да на хиљаду мушкараца долази 30 слепих за боје, а од хиљаду жена свега три пате од далтонизма.

...Римљани су били први и једини народ који је владао читавим током Дунава од његовог извора па све до ушћа.

...огледала од стакла пре су продрла у наше крајеве него окна за прозоре. У Чачку су, например,

све до 1840 године грађани имали на прозорима не стакло, већ прасеће бураге с рупицом на средини да би се могло гледати на улицу. Истина, Срби су пре доласка Турака знали за стакло, које је преко Дубровника било доношено из Италије, али је у току петвековног робовања оно потпуно „пало у заборав“.

...обично се сматра да су вештину израде ћилимова у наше крајеве донели Турци. Међутим, код нас је и пре доласка Турака било места у којима су израђивани ћилимови. Најпознатија међу њима била су: Пирот, Књажевац, Сарајево, Гацко, Скопље и Битољ.

...према „Француској великој енциклопедији“, корњаче имају изванредну ви-

галност. Догађало се да корњаче без главе живе по неколико недеља.

Споразумевање међу ЖИВОТИЊАМА

Како коњ изражава радост, како петао упозорава да је у близини кобац, како мајмуни испољавају тугу — и да ли то они уопште могу да чине? Да, животиње умеју да изразе нека своја расположења и осећаје. Оне се чак на известан начин и споразумевају, али то не чине само гласом, већ и покретима, додиром, њухом.

Гласовима се споразумевају оне животиње, и то само у

извесним приликама, код којих су развијени органи за производњу гласа, а усто им је добро развијено и чуло слуха. Код пса, се, например, лако може оценити какврг је расположења. Тако људи кажу да пас „весело“ лаје, „љутито“ режи, „тужно“ цвили итд. Притом он често накостреши длаку, подигне шапу или покаже зубе.

Природњак Медеј саставио је „речник коњског говора“. Он тврди да је код коња најизразитије рзање. Гласно, високо и дуго рзање значи „позивање удаљеног пријатеља“, док дубоко, кратко и тихо рзање изражава „нестрпљиво ишчекивање хране“ или „радост што она стиже“.

Свако је чуо како петлови и кокошке кукуричу и кокодачу у дворишту. Данас се зна да ове животиње испуштају гласове на девет разних начина. Петао, например, упозорава на опасност кукурикући, наће ли храну позива кокошке кокодачући, док опасност из ваздуха од птица грабљивица наговештава грленим гласом који потсећа на „р“.

Вероватно је најпотпуније споразумевање код мајмуна. Научник Гарнер проучавао је гласовно споразумевање код мајмуна капуцина. Он је снимио све мајмунске гласове који су се могли чути под различитим околностима њихова живота. Кад је касније те гласове репродуковао пред другим мајмунима исте врсте, уверио се да су их они разумели.

Природњак Келер је, проучавајући мајмуне, утврдио да се те животиње међу собом врло успешно споразумевају. У „радосном“ узбуђењу чује се вишеструко „ох“, „плач“ им је пропраћен дубоким „у“, док „тугу“ изражавају високим „и“.

Животиње које немају органе чула слуха споразумевају се на други начин: помоћу чула пипања и вида, или помоћу длачица, пипака и других органа.

Чуло додира најбоље је развијено код инсеката. За нас још необјашњивом тачношћу, обавештавају ове животиње једна другу о предметима и појавама који су често веома удаљени. Научник Фабр је једном причврстио женку ноћног паунчета за лист беле хартије, на коме се она дуго копрцала. После извесног времена ставио ју је под стаклено звоно, поред кога је остао онај лист хартије на коме је раније била. Кроз отворен прозор долетело је много мужјака и пало право на белу хартију, али ниједан није обраћао пажњу на женку, која се јасно видела под стакленим звоном. Он из тога закључује да су мужјаци на неки начин били обавештени да се женка налази на хартији, па нису обраћали пажњу на звоно, које се налазило у непосредној близини.

Мужјаци неких инсеката могу остављати мирисе, које осећају бубе исте врсте. Њихови мирисни органи налазе се на крилима, задњем делу тела и на ногама. Колико ли је тек истанчано чуло мириса код неких оса, које осете мирис живе ларве у дрвету, а такође и фине титраје проузроковане пробијањем ларве кроз дрво!

Мирис као средство споразумевања налазимо и код других животиња: змија, гуштерова, крокодила, а нарочито код сисара. Ако се по поду штале разбаца слама која је пре тога била у кавезу лавова или тигрова, коњи ће се отимати као помамни. Такође је познато да ће упрегнут коњ, ако се на руду стави комад вучје коже, као сумануг трчати.

Може се, дакле, закључити да код животиња постоје неке могућности за споразумевање и изражавање извесних расположења. Но, треба додати да постоји велика разлика између животињског и људског споразумевања. Животиње немају никакав „речник“ и њихов „говор“ је, уствари, нагонски израз њихових тренутних расположења. Код животиња не налазимо говор као што је човечји, јер оне немају једна другој шта да кажу. Човек говором изражава своје мисли и осећања, а животиње готово увек само одређено физиолошко стање.

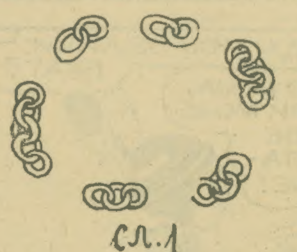
ОКТАВ

Октав је формат хартије који је, нормално, једна осмина од обичног формата; формат књиге чији штампани табак има осам листова или шеснаест страница. Отступање у величини наниже или навише зове се мали или велики октав. Израз ин октаво значи у формату осмине, тј. тако да се табак пресавије на осам листова.

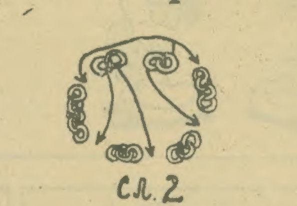
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Раскинут ланац

Погледајте слику 1, на којој се види раскинут ланац па нам реците колико је најмање алки потребно отворити

Сл. 1

Сл. 2

и поново спојити па да се цео ланац опет састави?

Погледајте слику 2 и одмах ће вам бити јасно. За то су довољне само четири алке.

Сељаци и кромпир

Три сељака свратила су у једну крчму да преноће. Поручили су да им се скува кромпир за вечеру, па су онда легли и, пошто су били јако уморни, одмах су заспали. Кад је кромпир био готов, куварица га је оставила на столу и отишла да спава. Усред ноћи, један се сељак пробудио и спазио кромпир. Није хтео да буди своје другове него је избројао колико свега има кромпира, појео једну трећину и опет заспао. Мало доцније пробудио се други сељак, па је, мислећи да се он пробудио први, појео трећину кромпира који су били остали. Кроз неко време исто је учинио и трећи. Кад су се ујутру пробудили, видели су да је на тањиру остало осам кромпира.

Израчунајте сада колико је било кромпира, колико је сваки сељак појео и колико још може да поједе да би сви добили подједнако?

Ако не можете да се сетите ево вам одговора: трећи сељак оставио је осам кромпира — по четири за два своја друга — што значи да је и сам појео четири. Други је, према томе, оставио 12, а појео 6, док је први оставио 18, а појео 9. Свега је било, дакле 27 кромпира. Први је већ појео целу своју порцију, док други има право на још три, а трећи на пет од преосталих кромпира.

Кројач и његов штоф

Један кројач имао је комад штофа од 16 метара, од кога је свакот дана отсецао по два метра. Кроз колико ће дана кројач отсећи последња два метра?

Свакако да сте се сетили: кроз седам дана (јер последња два метра не треба да сече).

Четири троугла

Покушајте да помоћу шест шибица направите четири равнострана троугла. То је могућно, само се треба сетити како.

Ако ово баш не можете да решите, ми ћемо вам помоћи. Један троугао направите на столу, док остале три шибице наместите усправно, тако да се горњи делови наслоне један на други, док се доњи поклапају с врховима првог троугла.

Укрштене шибице

I

Десет шибица треба укрстити, као што показује наша слика. Али, шибице се морају ређати тако да увек прескочите две друге. Две прекрштене шибице се рачунају као две, а место где је била шибица рачуна се као једна.

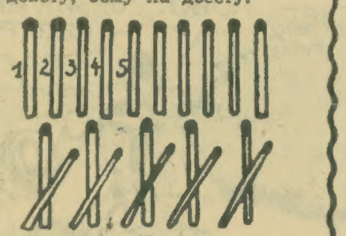
Овај је задатак заиста лак, али на крају ћемо ипак дати његово решење, јер му је други део кудикамо тежи.

II

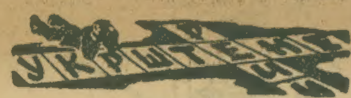
Узмите сада па поново поређајте ваших десет шибица. Задатак је исти. Треба укрстити шибице, тако да увек прескочите преко две друге. Две прекрштене шибице се рачунају као две, али — место где је била шибица сада се уопште не рачуна. Покушајте, па ћете видети колико је због те ситнице задатак постао тежи.

Решење:

I — Ево како треба ређати шибице у првом случају: пету на другу, трећу на прву, седму на четврту, шесту на девету, осму на десету.

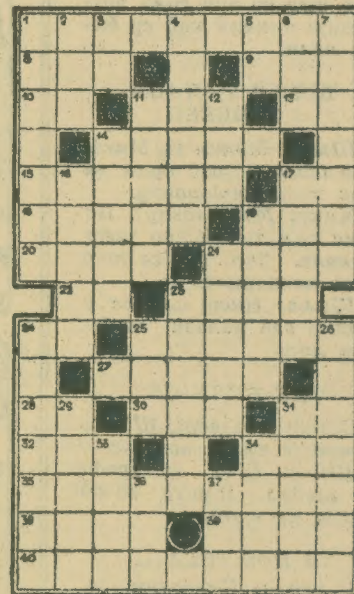

II — А ево како у другом: пету шибицу на другу, седму на десету, трећу на осму, прву на четврту и шесту на девету.

Водоравно: 1) држава на Панамској превлаци; 8) наша река; 9) љут корен; 10) нота; 11) прост број; 13) лична заменица; 14) морска пена; 15) врста књижевног састава; 17) један зачин; 18 хемиска једињења по структури и особинама слична амонијаку; 19) обољење слузокоже усне дупље код мале деце; 20) женско име; 21) полуострво на северу Европе; 22) иницијали знаменитог италијанског астронома и математичара; 23) покошена трава; 24) предлог; 25) материјал који са стране падне на површину глечера; 27) уметничка игра праћена музиком; 28) иницијали имена и презимена проналазача бацила туберкулозе; 30) врста коњског хода; 31) узвик; 32) женски глас; 34) река у Немачкој, лева притока Дунава; 35) стара држава на северу Африке; 38) емират на Арабиском Полуострву; 39) најситнији део материје; 40) област у Немачкој.

Усправно: 1) највећи досад пронађени дијамант; 2) лична заменица; 3) предлог; 4) група острва између Северне и Јужне Америке; 5) хемиски знак за иридијум; 6) озидана обала; 7) стилска фигура; 11) велики камен; 12) показна заменица; 14) ударац у боксу; 16) слово грчке азбуке; 17) чувени атински законодавац; 19) врста лирске песме; 21) совјетски шаховски велемајстор; 23) место на коме се вади со; 24) главни град републике Венецуеле; 25) индустриска биљка; 26) једна од САД; 29) врста; 31) град у Индокини; 33) вешто изведена превара; 34) конци; 36) чокот; 37) град у Белгији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ми; 3) Визе; 5) ракета; 7) маларија; 9) ата; 10) лоц; 11) ка; 12) с. р.; 14) ва; 15) римеса; 18) дога; 19) Палада; 21) бе; 22) ал; 23) на; 25) оно; 27) жит; 28) раковица; 31) левица; 32) рана; 33) со.

Усправно: 1) Мита; 2) Изер; 3) бала; 4) етил; 5) ратар; 6) Ајова; 7) мат; 8) Аца; 12) смола; 13) регал; 16) Ида; 17) САД; 19) пенал; 20) Аница; 21) бор; 24) ага; 26) окер; 27) жица; 29) овас; 30) вино.

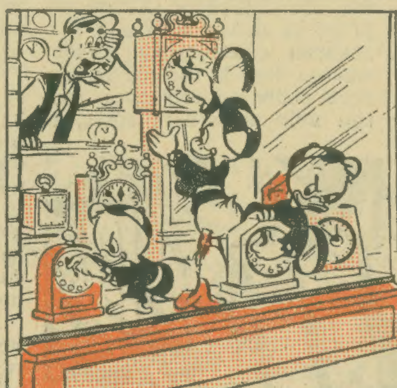

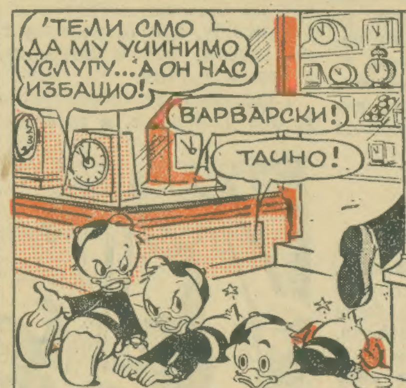

Који је ОДГОВОР тачан

ЕЛАИН је:
врста уља
средњовековни филозоф
стари зборник закона
јуначки плес код Грка

АВОКАСЕРИЈА је:
врста старих кола
стара занатска алатка
празно изражавање
игра

НУРАГИ је:
врста грађевине
индијанско племе
арапски филозоф
степско јело

КИЛКА је:
грчка богиња
врста барке
део средњовековне одеће
врста рибе

ОДГОВОР:

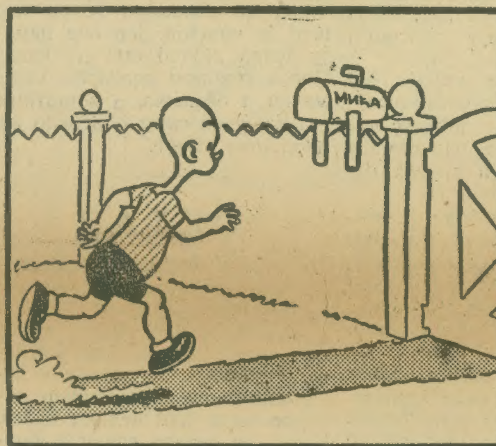
ЕЛАИН је уљана материја коју садрже неке врсте животињског уља и лоја, као и уља и масти биљака у свежем стању.

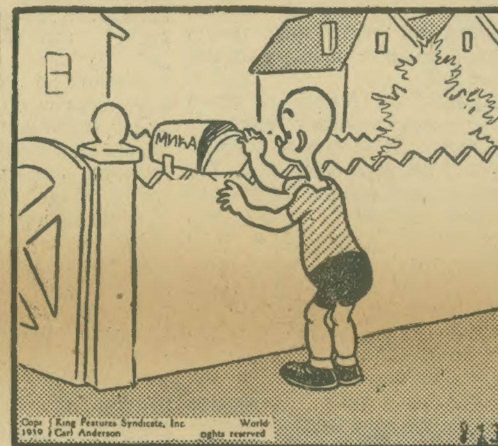
АВОКАСЕРИЈА је рђаво адвокатисање, лупетање, трућање, млаћење празне сламе.

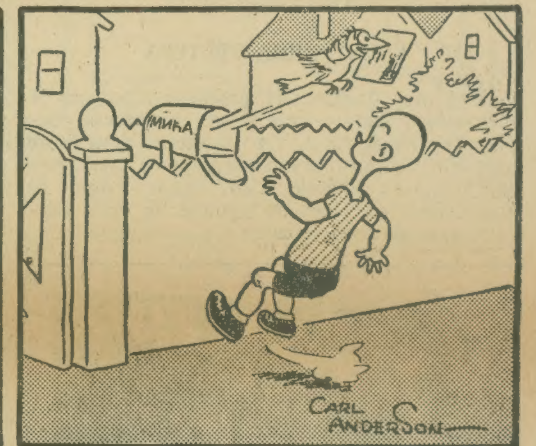
НУРАГИ су грађевине од камена подигнуте у облику малих тврђава у Сардинији. Оне су прастановницима служиле за становање.

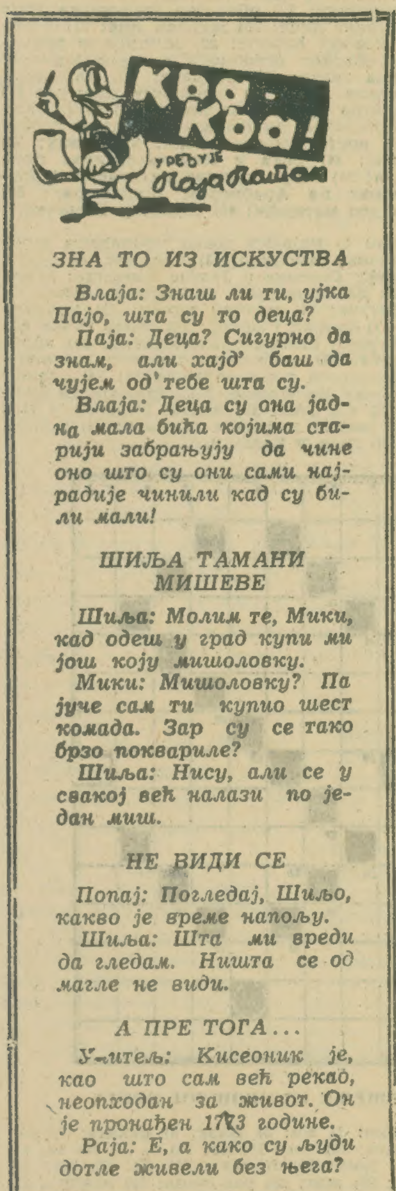
КИЛКА је руска сардела. Веома је цењена због укусног меса.

Кра-Кра! уређује Паја Патак

ЗНА ТО ИЗ ИСКУСТВА

Влаја: Знаш ли ти, ујка Пајо, шта су то деца?
Паја: Деца? Сигурно да знам, али хајд' баш да чујем од тебе шта су.
Влаја: Деца су она јадна мала бића којима старији забрањују да чине оно што су они сами најрадије чинили кад су били мали!

ШИЉА ТАМАНИ МИШЕВЕ

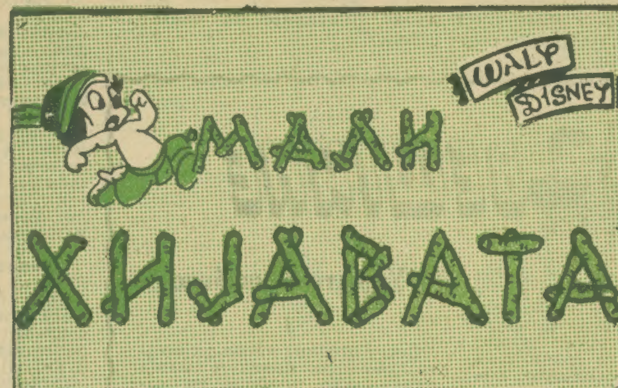
Шиља: Молим те, Мики, кад одеш у град купи ми још коју мишоловку.
Мики: Мишоловку? Па јуче сам ти купио шест комада. Зар су се тако брзо поквариле?
Шиља: Нису, али се у свакој већ налази по један миш.

НЕ ВИДИ СЕ

Попај: Погледај, Шиљо, какво је време напољу.
Шиља: Шта ми вреди да гледам. Ништа се од магле не види.

А ПРЕ ТОГА...

Учитељ: Кисеоник је, као што сам већ рекао, неопходан за живот. Он је пронађен 1773 године.
Раја: Е, а како су људи дотле живели без њега?

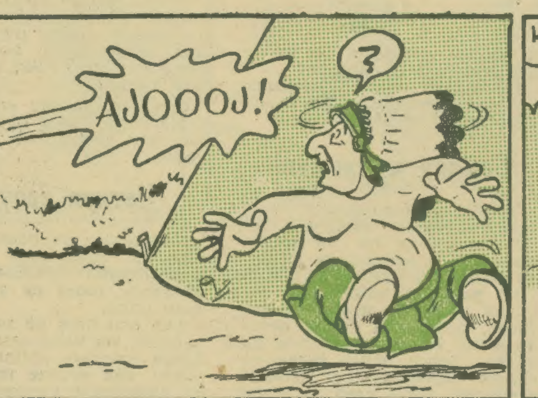

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт, фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.